עין משפט
נר מצוה

יג א ב מיי' פ"ד מהל' ברכות הלכה ג וה' סמג עשין כז טוש"ע או"ח סימן קעח סעיף א:

יד ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ג:

ואחד שינוי מקום א"צ לברך מיתיבי *א שינוי מקום צריך לברך, שינוי יין אין צריך לברך תיובתא דרבי יוחנן תיובתא יתיב רב אידי בר אבין קמיה דרב חסדא ויתיב רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא: ב הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא שנו אלא *מבית לבית אבל ממקום למקום לא א"ל רב אידי בר אבין הכי תנינא לי במתניתא דבי רב הינק ואמרי ליה במתניתא דבי בר הינק כוותיך, אלא רב הונא *מתניתא קמ"ל? רב הונא *מתניתא לא שמיע ליה ותו יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן אין צריך לברך, מאי טעמא? לקיבעא קמא הדר ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך מיתיבי ג בני חבורה שהיו מסובין לשתות ועקרו רגליהן לצאת לקראת חתן או לקראת כלה, כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע, כשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה, בד"א שהניחו שם זקן או חולה, אבל לא הניחו שם לא זקן ולא חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע, כשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה מדקתני "עקרו רגליהן" מכלל דבדברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן עסקינן, וטעמא דהניחו שם זקן או חולה הוא דכשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה אבל לא הניחו שם זקן או חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה" קשיא לרב חסדא? אמר רב נחמן בר יצחק
מאן

אפילו דברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומן

היינו ברכה אחרונה הואיל ועתידין לחזור

אלא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן. פירש רשב"ס כגון מים ופירות שאין צריכין אחריהם ברכה חשובה מעין שלש ומה"ט א"צ לברך במקומן הלכך עמידתו זו היא גמר סעודתו והך סעודה אחריתי היא וצריך לברך בתחלה אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומן כגון יין וכל ז' מינין לקיבעא קמא הדר והא דתנן ברכות (דף נא:) מי שאכל ושכח ולא בירך לכתחלה צריך לברך במקומו בכל ז' מינים מיירי ובברייתא דמייתי בסמוך לא גרסינן לשתות יין מדמדקדק הגמ' דאיירי בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן מדקתני עקרו ולא דייק מדקתני יין שהוא מז' מינין אבל בברייתא דתניא כוותיה דרב חסדא גרסי' יין ומיהו קשה דאי הוה יין בכלל דברים הטעונין לאחריהן במקומן א"כ אמאי איתותב ר' יוחנן לעיל דרבי יוחנן איירי ביין דאמאי דקאמר ר' יוחנן אף ידי יין נמי יצאו קאמר ואזלא ר' יוחנן לטעמיה דאמר שינוי מקום א"צ לברך וברייתא איירי בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומן ועוד דא"כ פליג רב חסדא ארב ושמואל דאמרי לעיל ידי יין לא יצאו ולכאורה משמע דלא פליג אלא עם רב ששת עוד קשה דאמר בירושלמי ס"פ כיצד מברכין היה אוכל במזרחה של תאנה ובא לו במערבה צריך לברך אלמא בז' מינין נמי שינוי מקום צריך לברך ודוחק לומר דאתיא כרב ששת שאין הלכה כמותו לכך נראה דיין וכל ז' מינין לא הוו בכלל דברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומן אלא פת וכל מיני פת שמברכין עליו המוציא או שמא כל מיני מזונות שיש בהם מה' מינין הוו בכלל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן והאי פי' נמי לא גרסינן בברייתא דבסמוך לשתות יין ולא בדתניא כוותיה דרב חסדא דבפת או בה' מינין מיירי מדקתני עקרו וכן הלכה בכל דבר חוץ מפת ומיני מזונות שהם מחמשת מינין א"צ ברכה אחריהם במקומן ושינוי מקום צריך לברך בהם ושינוי מקום היינו אפי' באחד בית כמו מאיגרא לארעא או מחדר לבית אבל מפינה לפינה לא ולכל הפירושים אם הלך באמצע סעודה למקום אחר יכול לשתות יין או מים בלא ברכה דכיון שהוא בתוך הסעודה לקיבעיה קמא הדר: **כשהן** יוצאין טעונין ברכה למפרע כו'. משמע היכא דאיכא היסח הדעת לא סגי שיברך ברכת המוציא אלא צריך שיברך ברכת המזון וא"כ הא דאמר לקמן (דף קג:) כיון דאמר הב וניבריך איתסר לכו למישתי היינו עד שיברך ברהמ"ז וכן משמע בכיצד מברכין (ברכות דף מב) דקאמר רבה ורבי זירא הוו אכלי סליקו תכא מקמייהו אייתי להו ריסתנא רבה אכל ורבי זירא לא אכל א"ל לא סבר לה מר סילק אסור מלאכול א"ל אנא אתכא דריש גלותא סמיכנא והשתא אם לא היה צריך לברך בהמ"ז למה לא אכל ויש לדחות דאותו מאכל היה מעורב בו לחם והיה לו טורח ליטול ידיו ולברך המוציא והא דקאמר הכא טעונין ברכה למפרע היינו משום שמא ישהו מלחזור עד שירעבו ואז לא יוכלו לברך ברהמ"ז כדאמר באלו דברים (שם דף נג:) ומיהו אם יצאו ולא בירכו למפרע כשיחזרו לא יברכו רק ברכת המוציא ותדע דאם לעולם טעונין ברכה למפרע אמאי איצטריך לאשמעינן כשהן חוזרין דמברכין ברכה לכתחלה פשיטא כיון דלעולם מברכין למפרע והא דאמר במשנתין שינוי מקום צריך לברך

א"צ לברך. שניה על היין : **ממקום למקום**. מבית לעליה : **בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם** (א). כגון מים או פירות שאין טעונים ברכה חשובה בפני עצמן כגון (שבעת המינים) דודאי כיון דעמד והלך למקום אחר עמידתו זו היא גמר סעודתו והך סעודה אחריתי היא וצריך לברך בתחלה: **אבל דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן**. כלומר ברכה חשובה בפני עצמן כגון שבעת המינין הואיל ולא בירך אחריהן ועמד וילך למקום אחר לסעוד על (ב) קביעות הראשון הלך לברך אחריהם ברכה אחת על שתיהן ולפניהם נמי אין צריך לחזור ולברך: **לקיבעיה קמא הדר**. כלומר על דעת סעודה הראשונה הוא אוכל עכשיו לסיים סעודתו: **אחד זה ואחד זה**. בין שטעונין ברכה לאחריהן במקומן בין שאינן צריכין: **כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע**. כלומר לברך ברכה של אחריהן הואיל ועתידין לחזור : **ס"ג בד"א כו'**. ולא גרס בהא רבי יהודה: **מדקתני עקרו מכלל דבדברים הטעונין כו'**. דעקירות (ג) משמע משום מהירות חתן וכלה הן נעקרין אבל אם לא כן עדיין היו צריכין לעמוד ולברך ברכה שלאחריהם :
מאן

רשב"ם

ואחד שינוי מקום. לכל דבר האוכל אם אכל ממנו במקום זה וחוזר ואוכל במקום אחר א"צ לברך שניה וכגון שלא היה לו היסח הדעת בינתים: **שינוי מקום צריך לברך**. כרב ושמואל דאמרי ידי יין לא יצאו ותיובתא דרבי יוחנן : ה"ג במתני' דבי רב הינק כוותיך ותו יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה ולא גרסי' מתני' אתא לאשמועי' ושיבוש גמור היא שכן הוא שיטת הגמרא להשמיענו האמורא דבר המפורש בברייתא דזימנין שאין הכל בקיאין בברייתא וגם האמורא עצמו זימנין דלא ידע לה להאי ברייתא עד דמייתי ליה סייעתא מיני' ולפי שראו דיתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה וטעו לומר מכלל שחזר בו ממה שאמר למעלה משמיה דרב הונא והגיהו בספרים קושיא זו ואינה אלא שני דברים אמר רב חסדא בההיא ברייתא חדא משמיה דרב הונא וחדא משמיה דנפשיה: **בדברים שאינן טעונין ברכה לאחריהן במקומן**. כגון מים או פירות שאינן טעונין ברכה חשובה בפני עצמם אלא בורא נפשות רבות הלכך א"צ לברך במקומן אחריהן דודאי כיון דעמד והלך במקום אחר, עמידתו זו היא גמר סעודתו והך סעודה אחריתי היא וצריך לברך בתחלה: **אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן**. כלומר ברכה חשובה בפני עצמן (והלכך) צריכין במקומן כגון שבעת המינין דאית בהו ברכה אחת מעין שלש הואיל ולא בירך אחריהן והלך במקום אחר לסעוד, על דעת קביעות הראשונה הלך לברך ברכה אחת על שתיהן, ולפניהן נמי א"צ לחזור ולברך, מהכא שמעינן דהא דתנן (ברכות דף נא:) "מי שאכל ושכח ולא בירך ב"ש אומרים כו'" ושמעינן מינה דלכתחלה צריך לברך במקומו, בשבעת המינין מיירי דאיכא כעין ברכת המזון ברכה אריכתא וחשיבותא מעין שלש: **לקיבעיה קמא סדר**. כלומר על דעת סעודה הראשונה הוא אוכל עכשיו לסיים סעודתו וא"ת אמאי אותיבניה לרבי יוחנן מהך ברייתא תיובתא הא איכא לתרוצי ברייתא כרב חסדא בשאינן טעונין ברכה לאחריהן במקומן ומילתיה דרבי יוחנן בשטעונין והלכך אין צריך לברך ליכא לתרוצי הכי דרבי יוחנן סתמא קאמר "שינוי מקום אינו צריך לברך" בכל דבר האוכל קאמר מדלא פירש, שהאמורא יש לו לפרש דבריו יותר מן הברייתא ועוד יודעין היו האמוראין שהשיבו מההיא ברייתא לרבי יוחנן, דבכל מקום קאמר רבי יוחנן "שינוי מקום אינו צריך לברך" אבל הברייתא שקדמה להם הרבה יש להם לפרש כן וכן: **אחד זה ואחד זה**. בין שטעונין ברכה לאחריהן במקומן בין שאינן טעונין שאינן משבעת המינין : **שהיו מסובין לשתות ועקרו רגליהן כו'**. גרסינן ולא גרסי' יין : **כשהן יוצאין אין טעונין ברכה** (ד) **(לאחריהן) למפרע**. כלומר לברך ברכה שלאחריה הואיל ועתידין לחזור : **ס"ג בד"א כו'**. ולא גרסי' בהא רבי יהודה : **מדקתני עקרו מכלל דבדברים הטעונין כו'**. דעקירות משמע דמשום מהירות חתן וכלה הן נעקרין אבל אם לא כן עדיין היו צריכין לעמוד ולברך ברכה שלאחריהן : **קשיא לרב חסדא**. דאילו לרב חסדא אפילו לא חזרו למקומן אלא גמרו סעודתן במקום אחר אין צריך לברך תחלה הואיל ועדיין לא בירך אחריהן והכא מוכח דאפילו חזרו למקומן הראשון צריך לברך תחלה :

וכ"ש אם היו ממשיכים במקום אחר

רבינו חננאל

ואחד שינוי מקום אין צריך לברך ואיתותב ר' יוחנן ונדחה. אמרי משמיה דרב הונא הא דאמר שנוי מקום צריך לברך לא אמרו אלא מבית לבית אבל מפנה לפנה לא ואסיקנא הכי תנינא לה במתניתא דבי בר הינק ותמהי' וכי רב הונא מתניתא אתא לאשמעינן אלא כי הא דרב חסדא דאמר שנוי מקום צריך לברך ברכה אחרת לא אמרן אלא בדברים שאין טעונין ברכה ראשונה והיא ברכת הזימון לאחריהן במקומן [אבל דברים הטעונים ברכה לאחריהן במקומן] אם הלך למקום אחר וטעם שם עראי אין צריך שם לברך מאי טעמא לקבעיה הדר ורב ששת אמר א' זה ואחד זה צריך לברך ברכה במקום שהלך ואחר כך ישעום שם ואותבי' על רב חסדא מהא דתניא עקרו רגליהם לצאת לקראת חתן וכלה כשיוצאין אין [טעונין] ברכה למפרע על מה שאכלו וכשחוזרין אין טעונין ברכה על הפת לכתחלה בד"א בזמן שהניחו שם זקן או חולה ודעתן לחזור אליהם אבל אם לא הניחו שם אדם כלל כשיוצאין טעונין ברכת המזון למפרע וכשחוזרין טעונין ברכת המוציא לכתחלה ודייקי' מדקתני עקרו מכלל דבדברים שהן מין דגן שטעונין ברכה לאחריהן במקומן עסקינן דאפילו ב"ה דאמרו מברך באיזה מקום שנזכר לא אמרו אלא מי שהחזיק בדרך שחזרתו למקום שאכל היא סכנה אבל אם לא החזיק בדרך וכ"ש מי שאינו עומד בדרך שאפי' ב"ה מודו דאינו מברך אלא במקו' שאכל וטעמא דהניחו שם זקן או חולה אבל לא הניחו שם זקן או חולה צריך לברך ואע"ג דהדר לקבעיה קשיא לרב חסדא ופריק רב נחמן בר יצחק

מסורת
הש"ס

[ברש"י שבהלכות ליתא]

ברכות נב:

לא שנו אלא מבית לבית אבל מפינה לפינה לא כצ"ל רש"א

[ר"ה ח. כתובות יז:]

◆

הגהות
הב"ח

(א) רש"י ד"ה בדברים וכו' לאחריהן במקומן כגון מים : (ב) ד"ה אבל וכו' לסעוד על דעת קביעות : (ג) ד"ה מדקתני וכו' דעקירה משמע וכו' ולברך תחלה ברכה * שלאחריהם : (ד) רשב"ם ד"ה כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע כצ"ל ותיבת לאחריהן נמחק :

היינו בסוגריים

מסביר למה לא לגרוס 'כי'

נושא
שינוי מקום מחייב לחזור ולברך ברכה ראשונה

מבנה
△ ב' מימרות של ר' חסדא

*רשב"ם לא גורס מה שבסוגריים

נושא/מבנה
◇ 2 דעות בדברים שטעונין ברכה אחרונה במקומם אם שינוי מקום הוי מחייב לחזור ולברך ברכה ראשונה